Maa- ja metsätalousvaliokunta, 21.09.2018
U47/2018
Koheesiopaketti (EAKR, ESR+ ja EGR)
Aluekehitysjohtaja Johanna Osenius, TEM

Rahoitus
Komission ehdotuksen sisältämät varojenjakokriteerit näyttäisivät Suomen kannalta kokonaisuutena edullisilta. Olennaista Suomen kannalta on perusrahoituksen ja pohjoisten harvaan asuttujen alueiden erityistuen turvaaminen.

Suomen erityispiirteet, kuten syrjäinen sijainti, Itämeri ja Itämeren alueen merirajayhteistyön jatkumisen turvaaminen sekä arktisuus ja Venäjän raja-alue olisivat voineet olla paremmin huomioituna komission ehdotuksessa.

Sisällöt (EAKR/ESR)
Koheesiopolitiikka on EU:n keskeinen rahoitusväline kestävän kasvun, työllisyyden ja osaamisen edistämiseksi koko unionin alueella. Se vahvistaa yhdessä muiden rahoitusvälineiden kanssa eurooppalaista kilpailukykyä tehostamalla kaikkien alueiden voimavarojen taloudellista hyödyntämistä.

Komission ehdottaa varojen suuntaamisesta EU:n globaalille kilpailukyvylle tärkeisiin kestävän kasvun toimiin, kuten digitaaliseen muutokseen, innovointiin, ilmastonmuutoksen hillintään, ympäristöriskien hallintaan, vähähiiliseen talouteen siirtymiseen ja kiertotaloutta tukeviin toimiin, sekä työllisyyden, osaamisen ja sosiaalisen osallisuuden tukemiseen ovat kannatettavia.

Euroopan sosiaalirahasto plussalla voidaan tukea työllisyyttä, osaamista ja sosiaalista osallisuutta. Se edistää valmiuksia vastata meneillään oleviin yhteiskunnan ja työelämän nopeisiin muutoksiin sekä edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa työelämässä.

Valtioneuvoston kannan mukaan kannatettavia ovat komission painotukset nuoriin, työmarkkinoilla heikossa asemassa oleviin, maahanmuuttajien kotouttamiseen sekä työvoiman liikkuvuuden edistämiseen. Yritysten työvoimatarpeeseen vastaamisessa tarvitaan laajaa keinovalikoimaa, joka liittyy muun muassa rekrytointipalveluihin, työvoiman liikkuvuuteen, osaamiseen, kansainvälisten osaajien hyödyntämiseen, työkykyyn ja kannustinloukkuihin.

Suhtautuminen on varauksellista ESR+ rahastoon esitettyyn 2 prosentin vähimmäismäärään, joka olisi kohdistettava materiaalisesta puutteesta kärsiville henkilöille. Jäsenvaltioiden tulee ensisijaisesti vastata perusturvasta sosiaaliturva- ja -huoltojärjestelmien osana.

Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) toimet liittyvät älykkääseen ja vähähiiliseen Eurooppaan. Älykkään erikoistumisen strategioita tukevat investoinnit teknologiaan, tutkijoiden koulutukseen, yrittäjyyteen sekä kumppanuuksiin yritysten ja koulutus- ja tutkimussektorin kanssa. Alueiden innovaatiopotentiaalin hyödyntämiseksi ja erilaisten innovaatioiden kaupallistamiseksi keskeisiä ovat pk-yritysten kasvuun ja kilpailukykyyn liittyvät monipuoliset toimet, kuten tuotteiden ja palvelujen ja liiketoimintaosaamisen sekä kansainvälistymisvalmiuksien kehittäminen, ei yksin komission asetusehdotuksessa mainitut tuotannolliset investoinnit.

Erityisen haasteen ESR+:ssa muodostaa komission ja jäsenmaiden kesken jaetun sekä komission suoraan hallinnoimien välineiden kokoaminen samaan kokonaisuuteen. Terveys-ohjelman liittäminen osaksi Euroopan sosiaalirahasto plussan kokonaisuutta avaa kuitenkin synergiamahdollisuuksia sosiaalisen osallisuuden, työllisyyden, osaamisen ja sosiaalisten innovaatioiden kanssa ja tukee hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamisen ja työllisyyden edistämisen tavoitteita koko unionissa.

Yhteisölähtöistä paikallista kehittämistä voidaan edelleen tukea useista EU:n rahastoista; niin maaseutualueille kuin kaupunkiseuduille. Kestävää kaupunkikehittämiseen on korvamerkitty Euroopan aluekehitysrahastosta 6 prosentin osuus. Kansalliset kokemukset kestävän kaupunkikehityksen toteuttamisesta nykyisellä ohjelmakaudella ovat hyviä.

Euroopan alueellisen yhteistyön tavoite (Interreg-ohjelmat)
Komission esitys, jonka mukaan EU:n makroaluestrategioita tukevien valtioiden välisten ja merialueohjelmien varoista 70 % tulee kohdentaa strategioiden rahoitukseen ei ole Suomen etujen mukaista, koska se rajoittaa mahdollisuuksia vastata käytännönläheisiin kehittämistarpeisiin alueellisista lähtökohdista.

Komission ehdotus merirajat ylittävän (cross border) raja-alueyhteistyön sulauttamisesta osaksi laajempaa valtioiden välistä yhteistyötä ei mahdollistaisi enää Suomelle tärkeän alueiden välisen merirajayhteistyön jatkumista, vaan painopiste siirtyisi enemmän valtioiden väliseen yhteistyöhön. Valtioneuvoston kannan mukaan, että merirajaohjelmat tulisi saattaa yhdenvertaiseen asemaan maarajaohjelmien kanssa.

Koordinaatio
Koheesiopolitiikan rahoitus, Horisontti Eurooppa sekä InvestEU ja muut EU:n välineet ja rahastot muodostavat kokonaisuuden, jossa eri instrumentit täydentävät toisiaan eri vaiheessa olevien yritysten kasvupotentiaalin edistämisessä. Yhteensovittaminen ja koordinaatio rahastojen välillä on jatkossakin tärkeää myös maatalousrahaston kanssa yhteisten tavoitteiden ja kansallisten strategioiden yhteensovittamiseksi.

Ehdollisuudet
Koheesiopolitiikan tulee tukea EU:n jäsenvaltioiden rakenteellisia uudistuksia. Valtioneuvosto tukee komission esitystä makrotaloudellisten ehtojen pysyttämisestä osana sääntelyä sekä Euroopan talouden ohjausjakson ja ohjelmien painopisteiden ja seurannan vahvistamista. Komission esittämä uusi ehdollisuus EU:n perusoikeuskirjan tehokkaan täytäntöönpanon varmistamisen turvaavista järjestelyistä on oikeansuuntainen.

Sääntely ja hallinto
Valtioneuvosto tukee komission ehdotuksia EU-rahoituksen osuuden vähentämisestä ja kansallisten omarahoitusosuuksien kasvattamisesta sekä talouskriisin vuoksi mahdollistettujen tilapäisten korotusten poistamisesta. Budjettikurin edistäminen palaamalla lisää omaa sitoutumista ja nopeuttaa toimeenpanoa.

Euroopan globalisaatiorahastoasetus
Euroopan globalisaatiorahaston (EGR) sääntelyssä on muutoksia joihin suhtautuminen varauksellista. Tämä koskee muun muassa hakuprosessiin esitettyjä muutoksia, kuten EGR-

tukeen oikeuttavien irtisanottujen lukumäärän laskemista 500:sta 250:en sekä hakemuksen perusteluihin liittyvästä tausta-analyysistä luopumista, samoin kuin jäsenvaltioille asetettujen määräaikojen lyhentämistä.